

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18, p. 561-576

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12267>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ –
Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

This article was checked by iThenticate.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERİNDE SÖZLÜ VE YAZILI EDEBİ ÜRÜNLERİ KULLANMALARI DURUMU*

Tuğba SÖMEN** - Meral METİN GÖKSU***

ÖZET

Sosyal Bilgiler, doğası gereği geçmişle günümüz arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu dersin içeriğini oluşturan alt disiplinlerden biri olan tarih konularının öğretimi sırasında, öğretmenlerin sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinden faydalanmaları, öğrencilerin dönemin toplumsal ve kültürel yapısı hakkında bilgi sahibi olmalarına katkı sağlayacaktır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde, tarih konularının öğretimi sırasında sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinden faydalanmaları durumunu incelemek amacıyla yapılan bu araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kars ili merkez ortaokullarında görev yapan 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında destan, hikâye, efsane, anı, atasözü, seyahatname, halk hikâyesi, tarihi roman, masal ve biyografi gibi edebi türlerin daha sık kullanıldığı, kullanılan edebi ürünlerin kalıcılığı sağlaması, ilgi çekici olması, dikkat çekici olması, dersi eğlenceli hale getirmesi gibi nedenlerle tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra edebi ürün kullanmanın öğretim sürecine daha çok kalıcılık, ilgi çekicilik ve dersi eğlenceli hale getirmesi gibi etkilerinin olduğu da ulaşılan sonuçlar arasındadır. Bunun yanı sıra çalışmada, edebi ürün kullanılırken, bazı edebi türlerin öğrenci düzeyine uygun olmaması, ders saatinin yetersizliği, kaynaklara ulaşma konusunda sorun yaşama ve konuların yoğun olmasından dolayı vakit ayıramama gibi sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmış ve bu sorunlara karşı öğretmenlerin sunduğu çözüm önerilerine yer verilmiştir.

---

* Bu çalışmanın özeti Eskişehir’de düzenlenen 6. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Tuğba Sömen, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, El-mek: tugbasomen@gmail.com

*** Yrd. Doç. Dr. Meral Metin Göksu, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, El-mek: meral.metin@kafkas.edu.tr

---

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, sözlü ve yazılı edebi ürün.

SOCIAL STUDIES TEACHERS' STATUS OF USING ORAL AND WRITTEN LITERATURE PRODUCTS IN THEIR CLASSES

ABSTRACT

Social Studies Class has the role of a bridge between the past and present, due to its nature. During the teaching of history subjects, which is one of the sub-disciplines of this course content, teachers' benefiting from oral and written literary products will contribute to students' acquiring knowledge about the social and cultural structure of the period. This study is a qualitative study, which aimed at examining the utilization of oral and written literary products during the teaching of history subjects in the classes of Social Studies teachers. In the study, the case study design among the qualitative research methods has been used. The working group of the research was constituted of 10 social studies teachers working in the secondary schools in Kars province central. Semi-structured interview form was used as data collection tool in the research. In the interview form, questions were directed to the Social Studies teachers in the observation form, which was reshaped as they were deemed necessary after the pilot studies. Content analysis was used in the analysis of the data. According to the obtained findings epic saga, story, legend, memoir, proverb, itinerary, folktale, historical novel and fairy tale were found as more frequently used literary genres and it was determined that literary genres were generally preferred for the purposes of sustaining retention, creating interest, drawing attention, and making lectures more enjoyable. Additionally, use of literary texts had positive effects on teaching process for instance enabling retention, drawing attention to the lecture and making it more enjoyable. Moreover, it was determined that some problems were experienced in using literary texts for example inconvenient literary texts according to students' levels, insufficient lecture hours, problems on reaching to sources and not being able to allocate enough time due to intensity of subjects hence teachers' solution suggestions against these problems were presented in this study.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Literature is one of the disciplines closely related to the course of Social Sciences with a curriculum reflecting numerous topics from various sub-disciplines such as history, geography, sociology, psychology, philosophy, anthropology, economy, law, and political science (MEB, 2005). Yalçın and Aytaş (2014) define the literature as the whole of verbal and written works with an aesthetic quality expressing human's feelings, thoughts, and dreams (Tokcan, 2016, 1). In the Curriculum of Social Sciences (2004), it is stated that the course of Social

---

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Sciences should be combined with Turkish-language course by using literary works and written materials.

Aim and Problem Status

In this study, aiming to reveal the state of Social Sciences teachers to use verbal and written literary works while teaching history topics in their lessons, the answers were sought for the questions below:

While the Social Sciences teachers teach history topics in the lessons;

- What kind of literary works are in use?
- What are the reasons to prefer the literary works in use?
- What do they think about the effects of literary works usage on teaching process?
- What kind of problems do they experience in using literary works?
- What are their proposals to the problems which emerge in using literary works?

Methodology

In this study examining the state of Social Sciences teachers to use literary works while teaching history topics, the case study design of qualitative research methods was employed.

The purposeful sampling was preferred in determining the study group in the research. The study group was formed according to the case study group technique within purposeful sampling. The study group of research was comprised of the social sciences teachers who are volunteers to participate in the study and work at secondary schools in Kars city center. The number of teachers participating in the study is ten. In the table below, the information related to the teachers comprising the study group is presented.

Tablo.1. Information about the teachers comprising the study group

Sex		Seniority				Socio-economic State of School's Environment		
Female	Male	0-5 years	6-10 years	11-15 years	15 years and above	Low	Medium	High
6	4	3	2	2	3	4	2	4

In the study employing qualitative research methods, the interview technique was used to gather data. The data collection tool in the research is the semi-structured interview form. The expert view was consulted in order to assess the form's adequacy to the study aim, and a pilot implementation study was done with two Social Sciences teachers. After required adjustments, the form took its final version. The interviews with teachers, lasting nearly for 10 minutes, were generally carried out in school administrators' or teachers' offices. It was sought to create a suitable atmosphere so that the teachers is able to answer honestly the questions.

Turkish Studies

The content analysis method among qualitative data analysis methods was employed in analyzing the data acquired from the observations and interviews in the research. In the results part of the research, the teachers' opinions were cited. The teachers were coded as T.1, T. 2, T.3,...

Results and Conclusion

According to the results related to the literary kinds used while teaching history topics in Social Sciences lessons, it is observed that the teachers employ rather the kinds of epic, story, myth, memory, proverb, travel book, folktale, historical novel, fairy tale, and biography than theatre script and traditional Turkish theatre.

According to the reasons to prefer the literary kinds the social sciences teachers use in teaching history topics, most of the teachers employ the literary works in the lessons because the latter ensure memorability, make the lesson funny, are attractive and interesting.

After examining the opinions of Social Sciences teachers about the effects of literary works usage in teaching history topics on the teaching process, it was detected that the teachers talked about memorability, quality of being interesting and making the lessons funny.

According to the results related to the problems the Social Sciences teachers encounter in teaching history topics, certain teachers express that they never experienced any problem; others stated the problems such as inconvenience of some literary kinds to the students' level, insufficiency of lesson durations, matters about resource availability, time insufficiency due to the intensity of subjects.

According to the results about the teachers' opinions related to the solutions for the problems experienced in using literary works while teaching history topics, the teachers stated that some literary kinds should be offered to students by reducing it to their level. In addition, other proposals were also stated such as increasing lesson durations, decreasing theme numbers, offering literary works with visual and verbal materials and activating students.

In light of the data acquired, the literary kinds such as epic, story, myth, memory, proverb, travel book, folktale, historical novel, fairy tale and biography are used more frequently because of their quality of memorability, being interesting and attractive, and making lesson funny. Moreover, it was founded that the literary work usage has effects such as memorability, quality of being interesting and making lessons funny on teaching process. Additionally, in this study, it was detected that certain problems such as inadequacy of some literary kinds to the students' level, insufficiency of lesson duration, matters about resource availability, lack of time due to the intensity of subjects are encountered in using literary works, and the solution suggestions offered by teachers to these problems were stated.

Suggestions

➤ Teachers use the course book as the main source. The less-preferred literary works, especially theatre script, should be covered more in course books in order to enable to use more literary works in lessons.

Turkish Studies

- Teachers should give more places the literary kinds in teaching history topics to make lessons more interesting and information memorable.
- A decrease in theme numbers and increase in course hours would create an adequate environment to form more effective learning conditions. Thereby, teachers would not be forced to teach the topics superficially.
- As the literary kinds suitable for history topics of social sciences are compiled in an archive, teachers would reach any related literary kind when they wish. They should be able to employ the literary kinds acquired from the archive by visual-verbal materials, when they wish.
- Teachers should enable students to benefit from literary kinds related to the identified topic by assigning the latter with project of performance studies.
- Considering the fact that students cannot understand literary kinds since they do not know its meanings, the literary works should be given both by their original and simplified versions that was made suitable as much as possible to the students' level.

Keywords: Social studies, oral and written literature product.

GİRİŞ

Çocukların toplumsallaşmasının sağlanması ve onların iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesi, eğitim kurumlarının temel işlevleri arasındadır. Sosyal Bilgiler dersi, eğitim kurumlarının bu işlevini yerine getirebilmesinde büyük role sahiptir (Erden, ty, 9). Çünkü Sosyal Bilgiler dersinin en genel amacı, bireyi içinde yaşadığı topluma, ülkesine, insanlığa faydalı, iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir (Yeşiltaş, 2011, 224). Bunun yanında toplumların gelişebilmesi ve çağdaş uygarlıklar seviyesine çıkabilmesi için toplumları bir arada tutan ortak değerlerin, geleceğin teminatı olan gençlere öğretilmesi, sevdirmesi ve kendilerine emanet olduğunun gösterilmesi açısından Sosyal Bilgiler dersinin önemi büyüktür (Akhan, 2011, 121).

Sosyal Bilgiler, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ders programı olarak tanımlanmıştır (MEB, 2005). Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenin amaçlarından biri öğrencilerin olguları ve olayları ezberlemelerinden ziyade, öğrendiklerini yaşama aktarmalarını sağlamak olmalıdır. Bunu sağlamak için de öğrenme ortamında farklı yöntem, teknik ve materyallerin kullanılarak öğrenme ortamının zenginleştirilmesi gerekmektedir. Çocuklar, yetişkinlere göre daha çok somut yaşantıya gereksinim duyarlar. Özellikle yeni bilgilerin öğretimi söz konusu olduğunda öğrencilerin gerçek yaşamla bağlantı kurmalarına ve somut yaşantılar edinmelerine yardımcı olacak öğretim ortamlarının tasarlanması gerekir (Meydan ve Akdağ, 2014, 156).

Vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için edebiyat, sanat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla bir araya getirilmesinden meydana gelen (Beldağ ve Aktaş, 2016, 955) Sosyal Bilgiler dersinde eğitim programlarından faydalanılabileceği gibi, medya, sanat, kültür, güncel olaylar, edebiyat, fen bilimleri gibi alanların içinde yer alan bazı konulardan da faydalanılabilir (Akdağ, 2009, 8).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (2005) Sosyal Bilgiler ile edebiyat arasındaki ilişki vurgulanmış, Sosyal Bilgiler derslerinde edebî metinler ve yazılı eserlerden faydalanarak

Türkçe dersiyle bağlantı kurulması ve bu sayede öğrencilere vatan sevgisi kazandırılması gerektiği ifade edilmiştir. Dahası öğretim programında öğrencilere kazandırılmak istenen temel beceriler arasında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme yer almaktadır (MEB, 2005). Bu açıdan Sosyal Bilgiler derslerinde sözlü ve yazılı edebî ürünlerin kullanılması dersin amaç ve kazanımlarını gerçekleştirmede önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan sözlü ve yazılı edebî ürünler vasıtasıyla öğrenciler yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisini geliştirmenin yanı sıra dilin doğru ve güzel kullanıldığı metinler sayesinde dil becerilerini geliştirme imkânı elde edeceklerdir (Beldağ ve Aktaş, 2016, 955).

Eğitim – öğretim sürecinde bir ders materyali olarak kullanılan sözlü ve yazılı edebî ürünler Sosyal Bilgiler dersinde de son zamanlarda yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Anı, biyografi, destan, efsane, gezi yazısı, günlük, hikâye, makale, masal, mektup, menkıbe, atasözü, roman, siyasetname, mani, şarkı-türkü, tekerleme, fıkra, söylev, şiir ve tiyatro gibi türler sosyal bilgiler öğretimi esnasında, öğretmenin başvurabileceği edebî ürünler arasında gösterilebilir.

Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler Öğretim Programında, edebî ürünler ve yazılı materyallerden (efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikâyeleri, türküler ve şiirler vb.) yararlanılarak, sosyal bilgiler, edebiyat ve coğrafyanın kaynaştırılması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2004). Bunu destekler nitelikte Sosyal Bilgiler Öğretim Programında efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, türküler, şiirler, bilmece, halk hikâyeleri, seyahatnameler gibi Türk halk kültürü unsurlarına önem verilmektedir. Programda Âşık Veysel'in "Kızılırmak Türküsü", Barış Manço'nun "Bir Kahve Fincanı", Anonim "Telgrafın Telleri" gibi eserler özellikle yer almaktadır (Ata, 2009, 42). Bu tür ürünlerin kullanılmasıyla kültürel aktarım sağlanmış ve kullanılan diğer edebî türler ile de çocukların üst düzey zihinsel beceriler geliştirmelerine imkân tanınması hedeflenmiştir (Tokcan, 2016, 21).

Sosyal Bilgiler dersinde, tarih ve coğrafya öğretiminde yazılı- sözlü edebî ürünlerin kullanılması öğrencilerin akademik başarılarının artmasına, empati kurma becerilerinin gelişmesi, eleştirel düşünebilmesi, olay ve olgulara karşı farklı bakış açıları geliştirmesi, öğrencinin derse motivasyonları üzerinde olumlu etkisi olduğunu ve özellikle tarihsel düşünme becerilerini gelişmesine olumlu katkı sağlamaktadır (Akkuş, 2015, 120; Beldağ ve Aktaş, 2016, 958; Dönmez ve Altıkulaç, 2014, 939). Bu çalışmada Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularının işleniş sırasında edebî ürünlerin kullanımına yönelik öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı:

Bu çalışmayla Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde tarih konularının işleniş sırasında sözlü ve yazılı edebî ürünleri kullanma durumlarını belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde tarih konularının öğretimi esnasında;

- Kullandıkları edebî ürün türleri nelerdir?
- Kullandıkları edebî ürünleri tercih etme nedenleri nelerdir?
- Edebî ürünleri kullanmalarının, öğretim sürecine olan etkilerine yönelik düşünceleri nedir?
- Edebî ürün kullanırken ne tür sorunlar yaşamaktadırlar?
- Edebî ürün kullanırken yaşanan sorunlara yönelik ürettikleri öneriler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürün kullanma durumlarının incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bir sınıf, bir mahalle, bir örgüt gibi doğal bir çevre içinde gerçekleştirilen ve çalışmaya konu olan ortam ve olayların bütüncül yorumunu hedefleyen (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 277) durum çalışması, bir olguyu kendi gerçek ve doğal ortamındaki oluşumuyla izleyerek ya da o olayı yaşamış olanların anlatımıyla bilgi edinerek bir sonuç çıkarma yöntemidir” (İslamoğlu, 2009, 188).

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yoluna gidilmiştir. Çalışma grubu amaçlı örneklemenin, üzerinde kolayca araştırma yapılacak kişi ve grupların seçilmesine dayalı, araştırmacının verileri kolayca toplayacağı kişi ve gruplar tercih edebildiği (Sönmez ve Alacapınar, 2014, 142) uygun durum çalışma grubu tekniğine göre oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu Kars merkezde bulunan ortaokullarda görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışmaya katılan öğretmen sayısı 10’dur. Aşağıdaki tabloda çalışma grubunu oluşturan öğretmenler ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Tablo.1. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerle ilgi bilgiler

Cinsiyet		Kıdem				Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-Ekonomik Durumu		
Bayan	Erkek	0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	15 yıl ve üstü	Düşük	Orta	Yüksek
6	4	3	2	2	3	4	2	4

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veri toplamak için görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmelerin en güçlü özelliği göremediklerimiz hakkında bilgi vermeleri ve gördüklerimizle ilgili alternatif açıklama fırsatının sunulmasıdır (Glesne, 2014, 143).

Araştırmada veri toplama aracı olarak, görüşmecinin kapsam ile ilgili başlıkların kontrol listesini, varsayılan ifadeleri ve soruların sırasını sunan bir görüşme rehberine sahip olduğu, genellikle ifadelerin ve soruların sırası görüşme akışına göre şekillendiği ve görüşmenin akışına göre planlanmamış soruların da sorulabildiği yarı yapılandırılmış görüşme (Robson, 2015, 347) formu kullanılmıştır. Görüşmelerin bazı kısımları yapılandırılmış, bazı kısımları da yapılandırılmamış ve bireyin serbest tepki vermesine imkân sağlayan sorulardan oluşmasıyla katılımcılardan gelecek açık uçlu tepkilere de ulaşılması (Erkuş, 2009, 118) hedeflenmiştir.

Hazırlanan formla ilgili araştırmanın amacına uygun olup olmadığının belirlenmesi için uzman görüşü alınmış ve 2 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle pilot uygulama çalışması yapılmıştır. Gerekli düzeltmelerin ardından form son halini almıştır. Öğretmenlerle yaklaşık 10 dakika süren görüşmeler genellikle okul idarecilerinin odalarında ya da öğretmenler odasında gerçekleştirilmiş ve görüşme süresince öğretmenlerin samimi cevaplar verebilmesi için uygun atmosfer oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırmada gözlem ve görüşmeden elde edilen verilerin analiz edilmesinde, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı

kodlamalarla bir metnin, bazı sözcüklerinin, daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenen bir teknik olarak tanımlanır. Görüşmeler, tartışmalar, konuşmalar, sohbetler, vs. içerik analiziyle incelenebilir (Büyüköztürk vd., 2010, 269). “İçerik analizinin temel amacı, sözel olmayan dokümanı, nicel verilere dönüştürmektir. İçerik analizi sonuçları genelde frekans ve/veya yüzde tabloları şeklinde sunulur” (Balci, 2011, 230). Araştırmanın bulgular kısmında öğretmenlerin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Öğretmenler Ö.1, Ö.2, Ö.3,... şeklinde kodlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışmanın alt problemlerine yönelik bulgular ve yorumlar ayrı başlıklar altında sunulmuştur. Her bir alt problem için hazırlanan tablo altına tablo ile ilgili yorumlara ve öğretmenlerden yapılan alıntılara yer verilmiştir.

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişinde kullandıkları edebi ürün türlerine ilişkin veriler

Sosyal Bilgiler öğretmenlerin tarih konularının işlenişi esnasında en çok kullandıkları edebi ürün türlerine yönelik veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo.2. Öğretmenlerin tarih konularının işlenişi sırasında kullandıkları edebi ürün türlerine ilişkin veriler.

Kullanılan Edebi Ürünler	f
Destan	10
Hikâye	10
Efsane	10
Anı	10
Atasözü	10
Seyahatname	10
Halk hikâyesi	10
Biyografi	9
Tarihi roman	9
Masal	9
Karikatür	8
Şiir	8
Çözümlemeli öykü	7
Türkü	7
Eğitici çizgi roman	6
Tiyatro metni	5
Geleneksel Türk tiyatrosu türleri	5

Sosyal Bilgiler derslerinde kullandıkları edebi ürün türleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunun destan, hikâye, efsane, anı, atasözü, seyahatname, halk hikâyesi, biyografi, tarihi roman ve masal türlerini kullandıkları ve tiyatro metni ve geleneksel Türk tiyatrosu türlerini daha az öğretmenin kullandığı olduğu görülmektedir.

Tabloya göre en çok yararlanılan edebi ürünlerden biri destanlardır. Destanlarda bulunan kültürel öğelerin, değerleri, yaşam biçimlerinin, adet, gelenek ve göreneklerin neler olduğu ve günümüze kadar geçirdiği değişim incelenebilir (Tokcan, 2016, 42). Edebi ürünlerden hikâyelerin tarih öğretiminde kullanılması ile özellikle 0-14 yaş grubu öğrencilerin ilgilerinin çekilmesi ve dersin kazanımlarının hikâyelerle gerçekleştirilmesi sağlanabilir (Akdağ, 2016, 171). Yalçın’a göre efsaneler, toplumun kültürel özelliklerinin, yaşayış tarzının, ahlak anlayışının ve toplum değerlerinin

yansıtılması gibi nedenlerden dolayı eğitim sürecinde yararlanılabilecek edebi ürünler arasında yer almaktadır (Tangülü, 2016, 68). Belgelerle desteklenirse tarihe kaynaklık edebilen anılar (Gülyüz, 2002, 338) ile ders kitaplarında genellikle pek yer verilmeyen olayın geçtiği yerin ve zamanın özellikleri ile ilgili bilgilere ulaşılabilir (Dönmez ve Yazıcı, 2015). Atasözlerinden ile eğitimin amaçlarından biri olan kültürün devamlılığını sağlama ve aktarımı gerçekleştirme noktasında yararlanılabilir (Akkuş, 2016, 267). Seyahatnameler ile çocuklara çokça bilgi verilebilir ve geçmişe dönük çok bilgiye ulaşılabilir (Gülyüz, 2002, 319). Halk hikâyelerini ortaya çıkaran olaylar gerçek ya da gerçeğe yakın olması nedeniyle bazen gerçek bazen de hikâye gerçekçiliği içinde bilgilere (Koroğlu- Celali İsyanları ya da Yaralı Mahmut- İstanbul padişahının Gence'ye seferinde olduğu gibi) erişilebilir (Ünal, 2016, 370).

2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşleniş Sırasında Kullandıkları Edebi Ürünleri Tercih Etme Nedenlerine Yönelik Düşünceleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında kullandıkları edebi ürünleri tercih etme nedenlerine yönelik veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo.3. Öğretmenlerin tarih konularının işleniş sırasında kullandıkları edebi ürünleri tercih etme nedenlerini gösteren tablo.

Tema	Kod	f
Edebi Ürünü Tercih Etme Nedeni	Konuların pekiştirilmesini sağlaması	1
	Kalıcılığı sağlaması	5
	Konuya uygun olması	1
	Öğrenci isteklerinin göz önünde bulundurulması	1
	İlgi çekici olması	4
	Dikkat çekici olması	3
	Dersi sıkıcılıktan kurtarması	1
	Anlatımı kolaylaştırması	1
	Hatırlamayı kolaylaştırması	1
	Dersi eğlenceli hale getirmesi	3
	Etkili öğrenme ortamı sağlaması	1
	Akıcılığı sağlaması	1

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında kullandıkları edebi ürünleri tercih etme nedenlerini gösteren tablo incelendiğinde öğretmenlerin çoğunun edebi ürün kullanımının kalıcılığı sağladığını düşünmekte olduğu ve edebi ürünlerin ilgi çekici olması, dikkat çekici olması, dersi eğlenceli hale getirmesinden dolayı derslerinde kullandıkları görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında kullandıkları edebi ürünleri tercih etme nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerden Ö.6: “Edebi ürün kullanmanın öğrenciler için daha kalıcı öğrenme sağladığını düşünüyorum”, Ö.8: “Daha kalıcı olmasını sağlıyor” Ö.9: “... farklı etkinlikler öğrenmede kalıcılık açısından etkili oluyor” şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Ayrıca Ö.5: “Tarih, hikâyelere dayalı olduğu için anlatımı kolaylaştırmak için öğrencilere kahramanlardan bahsediyoruz”, Ö.7: “Biraz daha eğlenceli oluyor” şeklinde görüş belirtmiştir.

3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine olan etkilerine yönelik düşünceleri

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine olan etkilerine yönelik düşünceleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo.4. Edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine olan etkilerine yönelik öğretmen düşüncelerini gösteren tablo.

Tema	Kod	f
Edebi Ürün Kullanmanın Öğrenme Sürecine Etkisi	Dersi neşeli hale getirmesi	1
	İlgi çekici olması	4
	Verimi artırması	1
	Bağlantı kurmayı kolaylaştırması	1
	Konuyu kendi yaşantısıyla özdeşleştirilmesi	1
	Dikkat çekme	1
	Pekiştirmeyi sağlaması	1
	Kalıcılığı artırması	4
	Dersi eğlenceli hale getirmesi	3
	Performansı artırması	1
	Öğrencilerin merakını artması	1
	Konuların anlaşılabilirliğini artırması	2
	Başarıyı artırması	1
	Etkili öğrenme ortamı oluşturması	2
	Öğretmenin dersten keyif alması	1

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine olan etkilerine yönelik düşünceleri incelendiğinde öğretmenlerin daha çok kalıcılık, ilgi çekicilik ve dersi eğlenceli hale getirmesinden bahsettiği görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine etkileri ile ilgili öğretmenlerden Ö.7: “Akılda daha çok kalıyor” ve Ö.9: “Öğretimi kalıcı hale getirdiğini düşünüyorum”, Ö.3: “... şöyle ki türkü dinletince çocukların dikkatini çekiyor...” şeklide ifadelerde bulunmuşlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine etkileriyle ilgili 0-5 yıl kıdemde olan öğretmenlerden Ö.2: “Öğrenciler konuya daha çok ilgi gösteriyor” kıdemli 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerden Ö.5: “... eğlenerek öğrenmelerini sağlıyor” ve Ö.9: “... aynı zamanda derse eğlence katması ve eğlenceli vakit geçirme açısından hem öğrencileri hem de beni olumlu etkiliyor” demiştir.

4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında, edebi ürün kullanırken yaşadıkları sorunlar

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında, edebi ürün kullanırken yaşadıkları sorunlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo.5. Öğretmenlerin edebi ürün kullanırken yaşadıkları sorunları gösteren tablo.

Tema	Kod	f
Edebi ürün kullanırken yaşanan sorunlar	Sorun yaşamıyorum	3
	Ders saatinin yetersizliği	3
	Ünite sayısının fazla olması	2
	Kaynaklara ulaşmada sorun yaşama	1
	Öğrenci düzeyine uygun olmaması	4

Tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürün kullanırken bazı öğretmenler sorun yaşamadıklarını dile getirirken, bazı öğretmenler ise edebi ürünlerin öğrenci düzeyine uygun olmadığını, ders saatinin yetersizliğini, ünite sayısının fazla olduğunu, kaynaklara ulaşmada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürün kullanırken yaşanan sorunlarla ilgili öğretmenlerden Ö.6: “İfadeler çocukların düzeyine uygun değil, kelimeler anlaşılıyor” Ö.8: “Eski Türkçeyi çevirmek gerekiyor” ve Ö.10:” ... kelimelerin anlaşılmasında bazen sorun yaşanmakta” şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Ayrıca Ö.1: “Ders saatlerinin yetersizliği ve konuların yoğun olması bu konuda çok büyük bir sorundur” Ö.4: “Edebi ürünlerin konu sonlarında yer almasından ve konuların fazla olmasından dolayı zaman ayıramıyoruz” demiştir.

5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşlenişi Sırasında Edebi Ürün Kullanırken Yaşanan Sorunlara Yönelik Ürettikleri Çözüm Önerileri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürün kullanırken yaşanan sorunlara yönelik ürettikleri çözüm önerileri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo.6. Öğretmenlerin edebi ürün kullanırken yaşanan sorunlara yönelik önerilerini gösteren tablo.

Tema	Kodlar	f
Yaşanan sorunlara çözüm önerileri	Ünite sayısının azaltılması	1
	Ders saatinin artırılması	1
	Görsel ve işitsel materyal kullanılması	2
	Edebi ürünlere daha fazla yer verilmesi	1
	Öğrenci düzeyine indirgeme	3
	Öğrenciyi aktif hale getirme	1

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tarih konularının işlenişi sırasında edebi ürün kullanırken yaşanan sorunlara yönelik öğretmenler konuları öğrenci düzeyine indirgenmesi, görsel ve işitsel materyal kullanılması, ünite sayısının azaltılması, ders saatinin artırılması, edebi ürünlere daha fazla yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşler incelendiğinde; öğretmenlerden Ö.10’un: “Öğrencilere uygun hale getirilmeli, gerekli açıklamalar yapılmalı”, Ö.1’in: “Daha fazla edebi ürün işlenmesi için ders yükünün hafifletilmesi, ders saatinin artırılması gerekir”, Ö.8’in: “Öğrencilere görsel materyallerle sunmak gerekir”, Ö.5’in: “Kelimelerin günümüz Türkçesine çevrilmesi” ve Ö.3’ün: “Görsel ve sesli cihazların, akıllı tahtaların kullanılması faydalı olabilir” şeklinde ifadelerde bulundukları göze çarpmaktadır.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışmanın her bir alt problemine yönelik sonuçlar ve tartışma ayrı başlıklar altında ele alınmıştır.

1.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşlenişinde Kullandıkları Edebi Ürün Türlerine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Sosyal Bilgiler derslerinde tarih konularının öğretimi sırasında kullanılan edebi türlere ilişkin bulgulara göre öğretmenlerin daha çok destan, hikâye, efsane, anı, atasözü, seyahatname, halk hikâyesi, tarihi roman, masal ve biyografi türlerini kullandıklarını, buna karşın tiyatro metni ve geleneksel Türk tiyatrosu türlerinin daha az tercih edildiği görülmektedir. Akkuş (2016)'ya göre edebi ürünlerin kullanımı özellikle destanların kullanımı eğitim öğretimde yararlanılabilecek önemli materyaller olduğunu ifade etmektedir. Beldağ ve Aktaş (2016, 963)'ın öğretmenler ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde edebi ürün kullanılmasına ilişkin görüşlerinin yer aldığı çalışmalarında benzer şekilde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler öğretiminde en çok hikâye/öykü, roman, destan, şiir ve biyografi türlerini kullandıklarını ifade ettikleri ve öğretmenlerin hiç değinmediği türler arasında tiyatronun yer aldığı ifade edilmiştir. Ünlü (2016, 130) de benzer şekilde öğretmenlerin daha çok hikaye, roman ve şiir gibi türleri kullandıkları bulgusuna ulaşmış ve bu durumun tarih konularının diğer konulara göre daha soyut olması nedeniyle öğretmenlerin yardımcı materyallere daha çok ihtiyaç duyması ile ilgili olabileceğini açıklamıştır.

Çencen hazırladığı tarih öğretmenlerinin edebi ürün kullanma durumlarını incelediği çalışmasında (2010) öğretmenlerin çoğunun edebi ürünleri, tarih konularının öğretiminde iyi bir öğretim materyali olarak gördüklerini, öğretmenlerin kullandıkları edebi türlerin daha çok anı, biyografi, hikâye olmasına gerekçe olarak bu türün kolay ulaşılabilir olduğunu ileri sürmüştür. Aynı çalışmada tarih öğretmenlerinin; tiyatro eseri edebi türünü tercih etmedikleri ifade edilmiştir.

Bu çalışmada da en az kullanılan edebi türlerden birinin tiyatro metinleri olmasının sebepleri arasında Kaymakçı (2013)'nin Sosyal Bilgiler kitaplarında edebi ürünlere yer verilmesi durumunu incelediği çalışmasında belirttiği gibi tiyatro metinlerine çok az yer verildiği bulgusu gösterilebilir. Çünkü öğretmenlerin çoğu zaman temel kaynak olarak kullandıkları ders kitapları, dersin işleniş şekline büyük ölçüde yön veren öğretim materyallerindendir.

2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşleniş Sırasında Kullandıkları Edebi Ürünleri Tercih Etme Nedenlerine Yönelik Düşüncelerine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında kullandıkları edebi ürünleri tercih etme nedenlerine ilişkin bulgulara göre öğretmenlerin çoğu; kalıcılığı sağlaması, ilgi çekici olması, dikkat çekici olması, dersi eğlenceli hale getirmesinden dolayı derslerinde edebi ürün kullanmaktadırlar.

George ve Stix (2000) tarih öğretiminde edebi ürünlerin kullanılmasını öğrencilerin derse ilgisi ve katılımı arttırdığını ve edebi ürünlerin kullanımıyla kitaplardaki görsel eksiklik ve detayların öğrenciler için tarihin dışlıları ile bir araya getirildiğini ileri sürmektedir.

Çencen (2010), çalışmasında tarih öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları edebi ürünleri seçmelerine gösterdikleri nedenler arasında; dersin sevilerek dinlenilmesinde iyi bir araç olması, öğrenciye heyecan vermesi, dersi ilgi çekici hale getirmesi ve ilginin artmasını sağlaması, tarihi olgu ve olayların öğrenilmesini zevkli hale getirmesi, karmaşık tarihsel olaylar örgüsünü basitleştirmesi, tarihe tanıklık etmeleri, dersi sıkıcı ve tekdüze olmaktan kurtarıp ilginç hale getirmesi, olayların yaşandığı dönem ve şartları daha iyi tasvir etmesi, tarihe bir yolculukla o dönemin şartları ve değer yargılarıyla daha iyi anlamayı sağlaması gibi gerekçeler yer almıştır.

Ünlü (2016, 131), çalışmasında öğrencilerin dikkat sürelerinin artması, derse olumlu tutum geliştirmelerine fayda sağlaması, duyuşsal öğrenmelerine katkı sağlaması, akademik başarıyı arttırması ve düşünme becerilerin geliştirmesi gibi sebeplerle öğretmenlerin edebi ürün kullanmayı tercih ettiklerini ifade etmiştir.

Beldağ ve Aktaş (2016) çalışmalarında öğretmenlerin, derslerinde edebi eser kullanmayı tercih etmelerinin nedenini motivasyon, öğreticilik, tarihsel empati, geçmişe bağlılık, dersin amaçlarını gerçekleştirme gibi gerekçelerle açıklamışlardır.

Yapılan çalışmalar sonucunda sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinin kullanıldığı öğretme-öğrenme durumlarında öğrencilerde kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır (Akkuş, 2015, 120). Sonuç olarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında kullandıkları edebi ürünleri tercih etme nedenlerinin benzer olduğu ve öğretmenlerin özellikle edebi ürünlerin kalıcılığı arttırdığı konusunda hemfikir oldukları söylenebilir.

3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşleniş Sırasında Edebi Ürünleri Kullanmalarının Öğretim Sürecine Olan Etkilerine Yönelik Düşüncelerine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında edebi ürünleri kullanmalarının öğretim sürecine olan etkilerine yönelik düşünceleri incelendiğinde öğretmenlerin daha çok kalıcılık, ilgi çekicilik ve dersi eğlenceli hale getirmesinden bahsettiği görülmüştür.

Çencen (2010), çalışmasında; öğrencilerin geçmişe yönelik ilgi ve meraklarını artırması, öğrencilerin ilgisini daha fazla çekmesi, öğrencilerin tarihsel bilgileri daha kolay hatırlamasına yardımcı olması, tarihsel kavramları anlamalarını kolaylaştırması, öğrenciyi daha fazla öğrenmeye motive etmesi ve geçmişin anlamını daha iyi anlamalarını geliştirmek için öncelikle edebi ürünleri öğretim sürecine katmak gerekliliğini ifade etmiştir. Ayrıca çalışmasında öğretmenlerin çoğunun edebi ürünleri, öğrencilerin derse odaklanmasında önemli bir araç olarak gördüğünü, öğrencilerin tarihe olan bakış açılarını olumlu yönde değiştirdiğini, öğretim programının amaçladığı amaçları kazandırmada iyi bir araç olduğunu düşündükleri, edebi ürünlerle öğrencilerin dikkatlerinin derse toplanabileceğini, öğrenme sürecini kolay ve eğlenceli hale getirdiği düşüncesinde olduğunu belirtmiştir.

Beldağ ve Aktaş (2016, 967) öğretmenlerin derste edebî eserleri kullanmayı faydalı bulmalarının gerekçesi olarak dersi kavratma ve dikkat çekmeyi gösterdiklerini ifade etmişlerdir. literatür taramasından elde edilen bu sonuçlar çalışmadan elde edilen sonuçlarla benzer nitelik taşımaktadır.

4.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşleniş Sırasında Edebi Ürün Kullanırken Sorun Yaşamalarına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işleniş sırasında öğretmenleri yaşadıkları problemlere ilişkin bulgulara göre bazı öğretmenler problem yaşamadıklarını ifade ederlerken bazıları özellikle bazı edebi türlerin öğrenci düzeyine uygun olmaması, ders saatinin yetersizliği, kaynaklara ulaşma konusunda sorun yaşama ve konuların yoğun olmasından dolayı vakit ayıramama gibi sorunlardan bahsetmişlerdir.

Çencen (2010), çalışmasında öğretmenlerin çoğunun edebi ürünlerin öğrencinin yaşına uygun olması gerektiğini düşündükleri, bu durumla ilgili olarak öğrencilere konu bakımından öğrenci seviyesine uygun, önerebilecekleri edebi ürünlerin az olduğunu, var olan edebi ürünlerin çoğunun öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun olmadığını ve dersin işlenişinde yeterli sayıda edebi ürün kullanamadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca ders saatlerinin yetersiz oluşu, müfredat

programının yoğun olması ve zaman sıkıntısının edebi ürün kullanmayı engellediği görüşünde oldukları ifade edilmiştir. Ünlü (2016, 132), çalışmasında öğretmenlerin sosyal bilgiler dersine ayrılan zamanın azlığın edebi ürün kullanımını olumsuz yönde etkilediğinden, velilerin ilgisizliği, çocuk edebiyatındaki çeşitliliğin azlığı, ders kitaplarında edebi ürünlerin yeterince yer almaması gibi problemlerle karşılaştıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin edebi ürünlerin kullanımı sırasında yaşadıkları problemlerin ortak olduğu dikkat çekicidir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konuların yoğun olması öğretmenlerin dönem sonuna kadar üniteleri tamamlamaya çalışmaları konusunda öğretmenlerde kaygı yaratmaktadır. Öğretmenler bu nedenle konuları yetiştirmeye çalışmakta ve özellikle son üniteleri daha yüzeysel işlediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca yaşanan sorunlardan biri de özellikle destan gibi türlerde, bilmedikleri kelimelerin fazla olması nedeniyle öğrencilerin bazı edebi türleri anlamakta güçlük çekmesi olmuştur.

5.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşleniş Sırasında Edebi Ürün Kullanırken Yaşanan Sorunlara Yönelik Ürettikleri Önerilerine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tarih konularının işleniş sırasında edebi ürün kullanırken yaşanan sorunlara yönelik üretilen çözümlerle ilgili düşüncelerle ilgili bulgulara göre öğretmenler bazı türlerin öğrenci düzeyine indirgenerek öğrenciye sunulmasından bahsetmiştir. Bunun yanı sıra ders saatinin arttırılması, ünite sayısının azaltılması, edebi ürünlerin öğrencilere görsel ve işitsel materyallerle sunulması ve öğrencinin aktifleştirilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Çencen (2010), çalışmasında öğrencilerin aktif hale getirilmesini destekler nitelikte, öğretmenlerin çoğunun öğrencilerin ders dışında da edebi ürünler okumasını önerdiğini ifade etmiştir.

ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında Sosyal Bilgiler dersinde sözlü ve yazılı edebi ürünlerin kullanımını arttırabilmek için aşağıdaki önerilerin faydalı olabileceği düşünülmektedir:

- Öğretmenler temel kaynak olarak ders kitabını kullanmaktadırlar. Özellikle öğretmenlerin pek kullanmadığı tiyatro metni ve geleneksel Türk tiyatrosu türleri gibi edebi ürünlere ders kitaplarında daha fazla yer verilmesi, bu türlerin de dersin işleniş sırasında kullanılabilmesine olanak sağlayacaktır.
- Öğretmenler dersin daha ilgi çekici olmasını ve özellikle bilgilerin kalıcılığını sağlamak için tarih konularının öğretiminde daha fazla edebi türe yer vermelidir.
- Sosyal Bilgiler dersinde ünite sayısının azaltılması ve/veya ders saatinin arttırılması daha etkili öğrenme ortamının oluşturulması için uygun zemin yaratacaktır. Böylece öğretmenler konuları yüzeysel işlemek zorunda kalmayacaklar ve edebi ürünlere daha fazla yer verebileceklerdir.
- Sosyal Bilgiler dersi tarih konularına uygun kullanılacak edebi türler bir arşiv içerisinde toplanmasıyla öğretmenler diledikleri zaman konuya uygun edebi ürüne ulaşabilir durumda olmalıdırlar. Dilerlerse arşivden edindikleri edebi ürünleri görsel–işitsel materyaller yardımıyla derslerinde kullanabilmelidirler.
- Öğretmenler öğrencilere proje/performans ödevi türü ödevler vererek belirlenen konu ile ilgili edebi ürünlerden faydalanmalarını sağlamalıdırlar.
- Öğrencilerin bazı edebi türleri kullanılan kelimelerin anlamını bilmedikleri için anlayamadıkları bulgusundan hareketle, edebi ürünlerin aslının yanında, olabildiğince öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiş şekli de öğrenciye sunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. (2009). Sosyal bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye’deki yeri. Refik Turan, Ali Murat Sünbül ve Hakan Akdağ. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-I* (Birinci Baskı) içinde (s.1-24). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akdağ, H. (2016). Hikayeler (öyküler) ile sosyal bilgiler öğretimi. Halil Tokcan. (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri* (Birinci Baskı) içinde (s. 159-189). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akhan, N. E. (2011). Sosyal bilgiler öğretim programında sanat ve estetik. Refik Turan, Ali Murat Sünbül ve Hakan Akdağ. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-II* (Birinci Baskı) içinde (s.112-123). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akkuş, Z. (2015). Tarih öğretiminde sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinin kullanımı. Muammer Demirel (Ed.). *Tarih öğretim yöntemleri* içinde (s. 109-134). Ankara: Pegem Akademi.
- Akkuş, Z. (2016). Atasözleri ile sosyal bilgiler öğretimi. Halil Tokcan. (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri* (Birinci Baskı) içinde (s. 261-283). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ata, B. (2009). Sosyal bilgiler öğretim programı. Cemil Öztürk. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (Birinci Baskı) içinde (s.34-47). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. (9. Basım). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Beldağ, A., Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebi eser kullanımı: nitel bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Erzincan Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18, 953-981.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çencen, N. (2010). *11. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarih öğretmenlerinin “edebi ürün kullanımına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönmez, C. ve Altıkulaç, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ortaokul TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretiminde tarihsel kaynakların kullanımına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 923-942
- Dönmez, C., Yazıcı, K., Uslu, S. (2015). Tarih öğretmenlerine göre hatıratların eğitim-öğretim sürecinde kullanılabilirlik durumları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 255-270.
- Erden, M.(TZ). Sosyal bilgiler öğretimi. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- George, M.A. ve Stix, A. (2000). Using Multilevel Young Adult Literature in Middle School American Studies. *The Social Studies* 91(1), 25.
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy ve P. Yalçinoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

- İslamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 230-255.
- MEB (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*, Ankara: MEB Yayınları.
- Meydan A. ve Akdağ, H. (2014). Sosyal bilgiler dersinde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Bayram Tay & Adem Öcal (Ed.). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (3. Baskı) içinde (s. 153-192). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri gerçek dünya araştırması* (Ş. Çinkır ve N. Demirkasımoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tangülü, Z. (2016). Efsaneler ile sosyal bilgiler öğretimi. Halil Tokcan. (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri* (Birinci Baskı) içinde (s. 59-81). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tokcan, H. (2016). Sosyal Bilgiler ve edebiyat. Halil Tokcan. (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri* (Birinci Baskı) içinde (s. 1-24). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ünal, F. (2016). Halk hikâyeleri ile sosyal bilgiler öğretimi. Halil Tokcan. (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri* (Birinci Baskı) içinde (s. 363-382). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ünlü, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders materyali olarak edebi ürün kullanımına yönelik görüşleri, *International Journal of Eurasia Social Sciences*, Vol:7, Issue:2, pp. (120-136).
- Yeşiltaş, E. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim materyalleri ve teknolojileri. Mustafa Safran. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (Birinci Baskı) içinde (s. 223-242). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.